

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΥΠΟΘΕΣΗ Χ.Χ. κατά ΕΛΛΑΔΟΣ
(υπ' αριθμ. 48392/99 αίτηση)

ΑΠΟΦΑΣΗ (συμβιβασμός)

Στρασβούργο, 11 Απριλίου 2002

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 44 παρ. 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποβληθεί μόνο σε τυπικές αλλαγές.

Επί της υπόθεσης Χ.Χ. κατά Ελλάδος,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα) το οποίο συνεδρίασε παρουσία των :

Κα F. TULKENS, πρόεδρος

Κύριοι C.L. ROZAKIS, P. LORENZEN, κα Ν. VAJIC, κύριοι E. LEVITS, A. KOVLER, V. ZAGREBELSKY, δικαστές και του κυρίου E. FRIBERGH, γραμματέα τμήματος,

Αφού συσκέφθηκε στο συμβούλιο της 21^η Μαρτίου 2002, εκδίδει την παρακάτω απόφαση η οποία υιοθετήθηκε κατά την παραπάνω ημερομηνία :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Στις 10 Μαΐου 1999 το Δικαστήριο επιλήφθηκε της υπ' αριθμ. 48392/99 αίτησης που κατέθεσε ο έλληνας υπήκοος, Χ.Χ. («ο αιτών») κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, βάσει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο αιτών εκπροσωπήθηκε ενώπιον του δικαστηρίου από τον δικηγόρο Θεσσαλονίκης κο Δ. Νικολόπουλο. Η ελληνική κυβέρνηση («η κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον σύμβουλο της κο Σ. Σπυρόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και τον κο Ι. Βακόπουλο, εισηγητή στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

3. Ο αιτών ισχυριζόταν ειδικότερα μία παραβίαση του κατά παράβαση του άρθρου 1 του πρωτοκόλλου Νο 1.

4. Η αίτηση ανατέθηκε στο πρώτο τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 παρ. 1 του κανονισμού). Στα πλαίσια αυτού, το σώμα που ανέλαβε να εξετάσει την υπόθεση (άρθρο 27 παρ. 1 της Σύμβασης) συστήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 1 του κανονισμού.

5. Με απόφαση της 12^{ης} Απριλίου 2001, το Δικαστήριο κήρυξε την αίτηση μερικώς δεκτή.

6. Ο αιτών και η Κυβέρνηση κατέθεσαν τις γραπτές παρατηρήσεις τους επί της ουσίας της υπόθεσης (άρθρο 59 παρ. 1 του κανονισμού).

ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

7. Το 1995, ο αιτών απέκτησε στην κοινότητα της Περαιάς κοντά στη Θεσσαλονίκη, ένα οικόπεδο 8.073 τμ. του οποίου ένα μέρος ήταν καλλιεργήσιμο και το άλλο φυτεμένο με ελιές.

8. Κατά τα τέλη του 1996, η κοινότητα Περαιάς ενδιαφέρθηκε για την εγκατάσταση ενός ραντάρ του αεροδρομίου Θεσσαλονίκης και κάλεσε την διοίκηση να

επεξεργαστεί μία μελέτη για τους κινδύνους που θα προκαλέσει η ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία του ραντάρ στο περιβάλλον και την υγεία των κατοίκων των γειτονικών κοινοτήτων.

9. Τον Αύγουστο του 1997, το Υπουργείο Οικονομικών ζήτησε, σύμφωνα με το νόμο, την γνωμοδότηση του δημοτικού συμβουλίου της κοινότητας με σκοπό να προβεί στην απαλλοτρίωση ενός χώρου, που ανήκει εν μέρει στην κοινότητα και εν μέρει στον αιτούντα, με σκοπό την εγκατάσταση του ραντάρ.

10. Έτσι ορισμένες κοινότητες απευθύνθηκαν στην νομαρχία Θεσσαλονίκης και έλαβαν την κοινοποίηση αντιγράφου των τριών παρακάτω εγγράφων : α) της απόφασης του νομάρχη Θεσσαλονίκης της 22ας Απριλίου 1997, που εγκρίνει τις προϋποθέσεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος για την λειτουργία του ραντάρ (μεταξύ των οποίων ήταν η απαλλοτρίωση οικοπέδων που βρίσκονται σε μία ορισμένη περίμετρο από τον χώρο όπου έπρεπε να εγκατασταθεί το ραντάρ), β) μία έκθεση που συντάχθηκε από καθηγητή του Πολυτεχνείου Θεσσαλονίκης και σχετικά με τις επιπτώσεις της εγκατάστασης του ραντάρ στο περιβάλλον και γ) μία γνωμοδότηση του Οργανισμού Θεσσαλονίκης της 21^{ης} Μαρτίου 1997, με το ίδιο θέμα.

11. Στις 26 Αυγούστου 1997, η κοινότητα Περαίας αποφάσισε να ορίσει ένα δικηγόρο και ένα πραγματογνώμονα (καθηγητή στο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης) με αποστολή να εξετάσουν τις συνέπειες που επιφέρει η εγκατάσταση του ραντάρ. Στις 16

Σεπτεμβρίου 1997, η ίδια κοινότητα αποφάσισε να αντιτεθεί στην απαλλοτρίωση του επίδικου χώρου και κοινοποίησε την απόφαση αυτή στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Εν τω μεταξύ, ο πραγματογνώμονας είχε καταλήξει ότι οι προδιαγραφές ασφαλείας, όπως είχαν οριστεί στα προαναφερόμενα έγγραφα, δεν ήταν επαρκείς για να διασφαλιστεί η προστασία της υγείας των κατοίκων.

12. Στις 30 Οκτωβρίου και στις 2 Δεκεμβρίου 1997, η κοινότητα και ο αιτών κατέθεσαν αντίστοιχα ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας, μία προσφυγή και αίτηση ακύρωσης της απόφασης του νομάρχη Θεσσαλονίκης της 22ας Απριλίου 1997.

13. Στις 3 Νοεμβρίου 1997, η Εφημερίδα της Κυβέρνησης δημοσίευσε μία κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομίας και Μεταφορών και Τηλεπικοινωνιών, της 10^{ης} Οκτωβρίου 1997, που διέτασσε την απαλλοτρίωση των επίδικων οικοπέδων.

14. Στις 2 Δεκεμβρίου 1997, η κοινότητα και ο αιτών κατέθεσαν στο Συμβούλιο Επικρατείας δύο προσφυγές και αιτήσεις ακυρώσεως κατά της κοινής υπουργικής απόφασης.

15. Στις 20 Ιανουαρίου 1998 και αντίθετα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του υπ' αριθμ. 797/1971 νομοθετικού διατάγματος σχετικά με τις απαλλοτριώσεις (παράγραφος 39 παρακάτω) το Συμβούλιο Επικρατείας προσδιόρισε την δικάσιμο αναφορικά με τις προαναφερόμενες προσφυγές στις 8 Μαΐου 1998 και εξέδωσε τις αποφάσεις του στις 25 Σεπτεμβρίου 1998. Οι αποφάσεις αυτές κοινοποιήθηκαν αφού καθαρογράφηκαν στις 10 και 18 Νοεμβρίου 1998.

16. Στις 17 Δεκεμβρίου 1997, η κοινότητα και ο αιτών κατέθεσαν στο Συμβούλιο Επικρατείας τέσσερις αγωγές με σκοπό να επιτύχουν την αναστολή εκτέλεσης της απόφασης του νομάρχη της 22ας Απριλίου 1997 και της κοινής υπουργικής απόφασης της 3^{ης} Νοεμβρίου 1997. Ο αιτών επικαλούτο τον κίνδυνο ανεπανόρθωτης ζημίας που θα προκαλούσε η εγκατάσταση του ραντάρ, κυρίως ο κίνδυνος καταστροφής του ελαιώνα, ενός σιτοβολώνα και της εφαπτόμενης ιδιοκτησίας του. Υπογράμμιζε επίσης τον δυσμενή αντίκτυπο αυτής της εγκατάστασης στο περιβάλλον και την υγεία των κατοίκων της περιοχής.

17. Το ίδιο βράδυ της 17^{ης} Δεκεμβρίου 1997, ένα ουκρανικό αεροπλάνο προερχόμενο από την Οδησσό και με προορισμό την Θεσσαλονίκη συνεθλίβη λίγο πριν προσγειωθεί. Την επομένη, ο τύπος χαρακτήρισε ως υπεύθυνο του ατυχήματος την κοινότητα και ειδικότερα τον δήμαρχο αυτής, δεδομένου ότι είχαν εναντιωθεί στην εγκατάσταση του ραντάρ. Η υπόθεση συζητήθηκε στο Κοινοβούλιο το οποίο διέταξε την σύσταση ερευνητικής επιτροπής.

18. Στις 30 Δεκεμβρίου 1997, ο υπουργός περιβάλλοντος, χωροταξίας και δημοσίων έργων υιοθέτησε μία απόφαση με την οποία επέταξε μία περιοχή 20.907,94 τμ. (συμπεριλαμβανομένου των ιδιοκτησιών της κοινότητας και του αιτούντος) για τις ανάγκες της εγκατάστασης του ραντάρ.

19. Κατά της απόφασης αυτής, η κοινότητα και ο αιτών κατέθεσαν στο Συμβούλιο Επικρατείας, στις 26 Ιανουαρίου 1998, δύο αιτήσεις ακυρώσεως και δύο αγωγές με σκοπό

την αναστολή εκτέλεσης της απόφασης αυτής. Στις 27 Ιανουαρίου το Συμβούλιο Επικρατείας προσδιόρισε την δικάσιμο για την 8^η Μαΐου 1998, την ίδια μέρα με εκείνη που είχε προσδιοριστεί στον παρελθόν για την εξέταση των αιτήσεων ακυρώσεως κατά της απόφασης του νομάρχη της 22ας Απριλίου 1997.

Στις 16 Φεβρουαρίου 1998, ο αιτών κατέθεσε στην Εταιρεία Ακίνητης Περιουσίας του Κράτους, τους τίτλους ιδιοκτησίας του οικοπέδου του με σκοπό την αναγνώριση του ως δικαιούχου αποζημίωσης. Η εταιρεία ανέθεσε σε ένα από τους υπαλλήλους της να κλείσει την διαδικασία εντός τεσσάρων μηνών.

20. Στις 24 Φεβρουαρίου 1998, το Κράτος κατέθεσε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων το ποσό των 3.868.670 δραχμών ως αποζημίωση για την επίταξη και την καταστροφή του ελαιώνα του αιτούντος.

21. Στις 3 Μαρτίου 1998, και ενώ δεν είχε δοθεί καμία συνέχεια στις προαναφερθείσες αγωγές αναστολής εκτέλεσης, οι τεχνικές ομάδες που είχαν αναλάβει να διευθετήσουν τον χώρο του ραντάρ, εγκαταστάθηκαν σ'αυτόν, υπό την εποπτεία των αστυνομικών δυνάμεων, και ξεκίνησαν τις εργασίες που παρατάθηκαν έως την ημέρα που το Συμβούλιο Επικρατείας αποφάνθηκε επί των αγωγών. Η κατοχή αυτή προκάλεσε μία έντονη διαμαρτυρία μεταξύ των κατοίκων των ενδιαφερόμενων κοινοτήτων. Ο αιτών ισχυρίζεται ότι οι εργασίες συνεχίστηκαν σε πολύ ενισχυμένο ρυθμό με σκοπό να ολοκληρωθεί το έργο πριν αποφανθεί το Συμβούλιο Επικρατείας και έτσι οι αγωγές να καταστούν άνευ αντικειμένου.

22. Οι έξι αγωγές αναστολής εκτέλεσης που κατατέθηκαν από τον αιτούντα και την κοινότητα επισυνάφθηκαν στις αιτήσεις ακυρώσεως και παραπέμφθηκαν για εξέταση, από την ολομέλεια του Συμβουλίου Επικρατείας. Ωστόσο, στις 13 Απριλίου 1998, ο εισηγητής ενημέρωσε τα μέρη ότι οι αγωγές αναστολής εκτέλεσης θα εξετάζονται από την επιτροπή αναστολών του Συμβουλίου Επικρατείας, στις 15 Απριλίου. Στις 21 Απριλίου η επιτροπή απέρριψε τις αγωγές. Θεώρησε μεταξύ άλλων ότι η κάλυψη του εναέριου χώρου και η ασφάλεια των πτήσεων αποτελούν ύψιστο γενικό συμφέρον συγκρινόμενο με την υλική ζημία των αιτούντων.

23. Στις 4 Μαΐου 1998 ο αιτών και η κοινότητα κατέθεσαν αίτηση ακυρώσεως στο Συμβούλιο Επικρατείας κατά της άδειας ανοικοδόμησης που δόθηκε από το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών για το κτίσμα που θα στέγαζε το ραντάρ. Στις 5 Σεπτεμβρίου 1998, το Συμβούλιο Επικρατείας προσδιόρισε την δικάσιμο στις 2 Φεβρουαρίου 1999, αλλά την ημέρα εκείνη η υπόθεση αναβλήθηκε για την 20^η Απριλίου 1999, στη συνέχεια για την 19^η Οκτωβρίου 1999.

24. Στις 8 Μαΐου 1998, το Συμβούλιο Επικρατείας εξέτασε τις αιτήσεις ακυρώσεως. Ο αιτών και η κοινότητα κατέθεσαν, πριν και μετά τη δικάσιμο, μία σειρά γραπτών παρατηρήσεων καθώς και ένα μεγάλο αριθμό πραγματογνωμοσυιών με σκοπό να αποδείξουν ότι ο χώρος που επιλέχθηκε για την εγκατάσταση του ραντάρ δεν εξυπηρετούσε το γενικό συμφέρον, στο μέτρο που άλλοι χώροι, που ανήκουν στο Κράτος, θα ήταν πολύ πιο

κατάλληλοι από τεχνικής απόψεως και η επιλογή τους πιο οικονομική για το δημόσιο χρήμα που προορίζεται να αποζημιώσει τις απαλλοτριώσεις. Ειδικότερα, υποστήριζαν ότι οι επίδικες απαλλοτριώσεις θα έπρεπε να ακυρωθούν, λαμβάνοντας υπόψη τις βεβαιώσεις στις οποίες κατέληγαν οι πραγματογνώμονες, δηλαδή την απουσία δημόσιας ωφέλειας και το λάθος στην επιλογή των χώρων που θα εξυπηρετούσαν το γενικό συμφέρον όπως ισχυρίζεται το Κράτος. Υπογράμμιζαν επίσης τους κινδύνους που θα προξενούσε το ραντάρ στην υγεία των κατοίκων.

25. Την ημέρα αυτή, οι εργασίες για την κατασκευή του κτιρίου που θα στέγαζε το ραντάρ ήταν ήδη ολοκληρωμένες.

26. Με έξι αποφάσεις της 25^{ης} Σεπτεμβρίου 1998 (υπ' αριθμ. 3448/1998, 3451/1998, και 3455/1998 όσον αφορά τον αιτούντα και υπ' αριθμ. 3450/1998, 3452/1998 και 3454/1998 όσον αφορά την κοινότητα), το Συμβούλιο Επικρατείας απέρριψε τις αιτήσεις. Στηρίχθηκε στα στοιχεία κυρίως τις μελέτες και τις πραγματογνωμοσύνες που πραγματοποιήθηκαν και κατατέθηκαν στην δικογραφία από την διοίκηση.

27. Στις υπ' αριθμ. 3448/1998 και 3450/1998 αποφάσεις όσον αφορά την απόφαση του νομάρχη της 22ας Απριλίου 1997 (που ενέκρινε τις συνθήκες σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος για την λειτουργία του ραντάρ), το Συμβούλιο Επικρατείας βεβαίωσε ότι δεν ήταν αρμόδιο για να ελέγξει σε βάθος την τεχνική εκτίμηση που κατέθεσε η διοίκηση επί του θέματος.

28. Στις υπ' αριθμ. 3451/1998 και 3452/1998 αποφάσεις (όσον αφορά την απόφαση απαλλοτρίωσης) το Συμβούλιο Επικρατείας αποφάνθηκε ως εξής : «η προσβληθείσα απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη όσον αφορά την επιλογή του κατάλληλου χώρου για την εγκατάσταση του ραντάρ (...) και η αίτηση που στοχεύει στην αμφισβήτηση της εκτίμησης της διοίκησης αναφορικά με την επιλογή αυτή πρέπει να απορριφθεί. Ο ισχυρισμός σύμφωνα με τον οποίο δεν υφίσταται σχέση αιτιότητας μεταξύ της δημόσιας ωφέλειας και της απαλλοτρίωσης των επίδικων οικοπέδων πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη δεδομένου ότι τα οικόπεδα αυτά βρίσκονται (...) στον τόπο που επιλέχθηκε για την εγκατάσταση του ραντάρ. Λαμβάνοντας υπόψη όσα προηγήθηκαν δεν υπήρξε υπέρβαση των ορίων της διακριτικής εξουσίας της διοίκησης (...)». Το Συμβούλιο Επικρατείας σημείωσε ότι πριν να επιλεγεί ο επίδικος χώρος, η Διεύθυνση πολιτικής αεροπορίας είχε προβεί, σε πολλά στάδια και σε συνεργασία με την εταιρεία που είχε προμηθεύσει το ραντάρ, στην εξέταση οκτώ διαφορετικών χώρων και είχε επιλέξει εκείνο που φαινόταν ότι ανταποκρινόταν στα κριτήρια αποτελεσματικής λειτουργίας του ραντάρ.

29. Τέλος, στις υπ' αριθμ. 3454/1998 και 3455/1998 αποφάσεις (όσον αφορά την επίταξη) το Συμβούλιο Επικρατείας βεβαίωσε ότι η επίταξη δικαιολογείτο από μία επιτακτική κοινωνική ανάγκη, επείγουσα και προσωρινή και την οποία μπορούσε να θεραπεύσει ένα μέτρο απαλλοτρίωσης σύμφωνα με το άρθρο 17 του Συντάγματος. Επιπλέον, ήταν επιτρεπτή σύμφωνα με την σχετική

νομοθεσία, δεδομένου ότι είχε λάβει χώρα για την κατασκευή ενός έργου χρηματοδοτούμενου από ένα πρόγραμμα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με χρονικό περιορισμό. Το Συμβούλιο Επικρατείας διαπίστωσε ότι η απόφαση απαλλοτρίωσης είχε ληφθεί και ότι η αίτηση ακυρώσεως των αιτούντων κατά αυτής είχε απορριφθεί.

30. Η υπ' αριθμ. 3448/1998 απόφαση βεβαιώθηκε αφού καθαρογράφηκε στις 10 Νοεμβρίου 1998. Οι υπ' αριθμ. 3451/1998 και 3455/1998 στις 18 Νοεμβρίου 1998.

31. Στις 26 Μαρτίου 1998, το Κράτος κάλεσε το πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης να προσδιορίσει ένα προσωρινό ποσό μονάδας ανά τετραγωνικό μέτρο για την αποζημίωση. Η δικάσιμος που αρχικά είχε προγραμματιστεί για τις 5 Μαΐου 1998, αναβλήθηκε για τις 2 Ιουνίου 1998 στη συνέχεια για τις 17 Νοεμβρίου 1998, 19 Ιανουαρίου 1999 και 9 Φεβρουαρίου 1999. Με απόφαση της 9^{ης} Ιουνίου 1999 (υπ' αριθμ. 15111/1999) το εν λόγω δικαστήριο προσδιόρισε το ποσό αποζημίωσης σε 80.730.000 δραχμές.

32. Το Κράτος δέχτηκε να καταβάλλει το ποσό και δεν άσκησε έφεση κατά της απόφασης του πολυμελούς πρωτοδικείου (απόφαση της 29^{ης} Νοεμβρίου 1999 του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, εγγεκριμένη από τον υπουργό Οικονομίας στις 21 Δεκεμβρίου 1999).

33. Ωστόσο, το ποσό αυτό δεν καταβλήθηκε στον αιτούντα και την κοινότητα, για το λόγο ότι αυτοί δεν μπορούσαν να αναγνωριστούν σ' αυτό το στάδιο ως δικαιούχοι της αποζημίωσης κατά την έννοια του άρθρου 24 παρ. 5 του υπ' αριθμ. 797.1971 νομοθετικού διατάγματος σχετικά με

τις απαλλοτριώσεις. Στην πραγματικότητα, στις 16 Φεβρουαρίου 1998, είχαν καταθέσει τους τίτλους ιδιοκτησίας τους στην Εταιρεία Ακίνητης Περιουσίας του Κράτους και στις 25 Ιανουαρίου 2000 είχαν ζητήσει την έκδοση των αποσπασμάτων του κτηματολογικού σχεδίου απαραίτητων για τις ανάγκες της διαδικασίας αναγνώρισης της ιδιότητας τους ως δικαιούχους της αποζημίωσης.

34. Στις 6 Απριλίου 2000 η εν λόγω Εταιρεία πληροφόρησε τον αιτούντα και την κοινότητα ότι η αναλυτική κατάσταση της απαλλοτριωμένης επιφάνειας δεν είχε ακόμα συνταχθεί και ότι κατά συνέπεια, η κοινοποίηση των ζητούμενων αποσπασμάτων στο δικαστήριο με σκοπό την αναγνώριση τους ως δικαιούχους της αποζημίωσης, ήταν αδύνατη.

35. Στις 24 Μαΐου 2000, ο αιτών κατέθεσε αίτηση ακυρώσεως κατά της απόφασης της 6^{ης} Απριλίου 2000, επικαλούμενος την άρνηση της Εταιρείας Ακίνητης Περιουσίας του Κράτους να του κοινοποιήσει, για τις ανάγκες της αναγνώρισης του ως δικαιούχου της αποζημίωσης, τα αποσπάσματα του κτηματολογικού σχεδίου και το γεγονός ότι έλαβε τα απαραίτητα μέτρα για το σκοπό αυτό, εντός των προθεσμιών που απαιτούνται από τον υπ' αριθμ. 2690/1999 νόμο και το υπ' αριθμ. 18/1999 διάταγμα. Η δικάσιμος που αρχικά είχε προβλεφθεί για τις 27 Φεβρουαρίου 2001, αναβλήθηκε για τις 12 Ιουνίου 2001 στη συνέχεια για τις 25 Σεπτεμβρίου 2001.

36. Στις 6 Δεκεμβρίου 2000, ο αιτών κάλεσε εκ νέου την εταιρεία να του κοινοποιήσει τα ζητούμενα αποσπάσματα. Με επιστολή της 7^{ης} Δεκεμβρίου 2000, η εταιρεία

κοινοποίησε τα αποσπάσματα στον αιτούντα αλλά τον ενημέρωσε ότι η έρευνα σχετικά με την ενδεχόμενη ύπαρξη δικαιωμάτων ιδιοκτησίας του Κράτους στις επίδικες ιδιοκτησίες δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί. Στις 28 Μαρτίου 2001, ο αιτών απευθύνθηκε εκ νέου στην εταιρεία, αλλά αυτή επανέλαβε ότι η έρευνα δεν είχε ακόμα πραγματοποιηθεί.

37. Στις 27 Νοεμβρίου 2000, ο υπουργός Μεταφορών είχε καταθέσει στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων την αποζημίωση που προσδιορίστηκε με την απόφαση της 9^{ης} Ιουνίου 1999.

38. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, η Εταιρεία Ακίνητης Περιουσίας του Κράτους κοινοποίησε το φάκελο στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης και το κάλεσε να ξεκινήσει την διαδικασία αναγνώρισης της ιδιότητας του ιδιοκτήτη. Το δικαστήριο προσδιόρισε την δικάσιμο για τις 3 Ιουλίου 2001. Με την υπ' αριθμ. 25249/2001 απόφαση της 19^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, το δικαστήριο αναγνώρισε τον αιτούντα ως ιδιοκτήτη του επίδικου οικοπέδου και άρα δικαιούχου της αποζημίωσης που προσδιορίστηκε για την απαλλοτρίωση.

II. ΣΧΕΤΙΚΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

A. Το άρθρο 5 του υπ' αριθμ. 797/1971 νομοθετικού διατάγματος σχετικά με τις απαλλοτριώσεις

39. Το άρθρο 5 του εν λόγω διατάγματος εισάγει πολύ περιορισμένες προθεσμίες για την εξέταση από το Συμβούλιο Επικρατείας μίας αίτησης ακυρώσεως κατά αποφάσεως απαλλοτρίωσης και κυρίως για την εξέταση του

γενικού συμφέροντος το οποίο επικαλείται για να προβεί σε απαλλοτρίωση. Ειδικότερα, το άρθρο αυτό αναφέρει τα κάτωθι :

«1. Η απαλλοτρίωση θεωρείται ως αποφασισμένη από την ημέρα δημοσίευσης της σχετικής απόφασης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (...).

2. Η αίτηση ακυρώσεως κατά της προαναφερθείσας απόφασης πρέπει να κατατεθεί στο Συμβούλιο Επικρατείας εντός τριάντα ημερών από την δημοσίευση της απόφασης στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Η δικάσιμος πρέπει να λάβει χώρα το αργότερο εξήντα μέρες μετά την κατάθεση της προσφυγής στη γραμματεία και η εκδοθείσα απόφαση εντός τριάντα ημερών από την δικάσιμο.»

B. Το Σύνταγμα

40. Το άρθρο 17 παράγραφοι 2 και 4 του Συντάγματος αναφέρει :

«2. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριωμένο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης. Αν ζητηθεί απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης, λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο.

4. Η αποζημίωση ορίζεται πάντοτε από τα πολιτικά δικαστήρια. Μπορεί να οριστεί και προσωρινά δικαστικώς,

ύστερα από ακρόαση ή πρόσκληση του δικαιούχου, που μπορεί να υποχρεωθεί κατά την κρίση του δικαστηρίου, να παράσχει για την είσπραξή της ανάλογη εγγύηση, σύμφωνα με τον τρόπο που ο νόμος ορίζει.

Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη.

Η αποζημίωση που ορίστηκε καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας αίτησης για οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του δικαστηρίου, διαφορετικά η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως.»

41. Το άρθρο 18 παρ. 3 του Συντάγματος αναφέρει :

«Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με τις επιτάξεις για τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεων σε περίπτωση πολέμου ή επιστράτευσης, ή για την θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή υγεία.

ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ι. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ Νο 1

42. Ο αιτών παραπονείται αφενός για την διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας που τον εμπόδισε να αμφισβητήσει αποτελεσματικά την δημόσια ωφέλεια της απαλλοτρίωσης και αφετέρου για την αδυναμία να εισπράξει το ποσό που του χορήγησε το δικαστήριο της

Θεσσαλονίκης για την απαλλοτρίωση. Ισχυρίζεται παραβίαση του άρθρου 1 του πρωτοκόλλου No 1 που αναφέρει τα κάτωθι :

«Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύϊ Νόμους ούς ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων. «

43. Ο αιτών υπογραμμίζει ειδικότερα ότι η προσβολή του δικαιώματος του για σεβασμό της περιουσίας του απέρρευε από την στέρηση της ιδιοκτησίας του για σαράντα-τρεις μήνες άνευ αποζημίωσης. Μέμφεται την διοίκηση ότι προσέφυγε σε υπεκφυγές επί του θέματος με σκοπό να αποφύγει την πληρωμή αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση την οποία διέταξε τον Νοέμβριο του 1997.

44. Η κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η ιδιοκτησία του αιτούντος επιλέχτηκε για την εγκατάσταση ενός ραντάρ προορισμένου να διασφαλίσει την ασφάλεια των πτήσεων από και προς το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης. Η στέρηση της χρήσης της ιδιοκτησίας για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, μέσω μιας επίταξης, προβλέπεται από το Σύνταγμα και την σχετική εσωτερική νομοθεσία σε περίπτωση που υφίσταται μία επιτακτική κοινωνική ανάγκη

που δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί άμεσα από μία διαδικασία απαλλοτρίωσης που ήδη έχει δρομολογηθεί.

45. Επί του θέματος, η επίδικη επίταξη αποτελούσε ένα προσωρινό βάρος στην ιδιοκτησία του αιτούντος (αφού ίσχυε έως 31 Δεκεμβρίου 2000) για σκοπό δημόσιας ωφέλειας, δηλαδή της ασφάλεια των πτήσεων. Ο προσωρινός χαρακτήρας αυτού του μέτρου δεν επέφερε την στέρηση της ιδιοκτησίας, πόσο μάλλον που οι αρμόδιες αρχές χορήγησαν στον αιτούντα μία αποζημίωση για την στέρηση της χρήσης της ιδιοκτησίας αυτής, που προσδιορίστηκε σε 3.800.265 δραχμές και κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, από όπου ο αιτών θα μπορούσε να την εισπράξει οποιαδήποτε στιγμή, χωρίς κανένα όρο.

46. Η κυβέρνηση ισχυρίζεται επιπλέον ότι η απαλλοτρίωση διατάχθηκε με απόφαση των υπουργών οικονομίας και Μεταφορών και Τηλεπικοινωνιών, της 10^{ης} Οκτωβρίου 1997 και υλοποιήθηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις του σχετικού εσωτερικού δικαίου. Στις 27 Νοεμβρίου 2000, ο υπουργός Μεταφορών και Τηλεπικοινωνιών ανακοίνωσε ότι η αποζημίωση που προσδιορίστηκε από την υπ' αριθμ. 15111/1999 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Στις 19 Σεπτεμβρίου 2001, το πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης αναγνώρισε τον αιτούντα ως δικαιούχο της προσδιορισθείσας αποζημίωσης. Κατά συνέπεια, ο αιτών μπορεί ανά πάσα στιγμή και παρουσιάζοντας την απόφαση αυτή στο Ταμείο

Παρακαταθηκών και Δανείων να εισπράξει την αποζημίωσή του.

47. Το Δικαστήριο επισημαίνει αρχικά ότι στις 19 Σεπτεμβρίου 2001 το Πολυμελές Πρωτοδικείο αναγνώρισε τον αιτούντα ως δικαιούχο της προσδιορισθείσας αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση και εκείνος μπορεί να ανά πάσα στιγμή να εισπράξει την αποζημίωση που κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Άρα η κατάσταση για την οποία παραπονείται ο αιτών αναφέρεται στην πρώτη φράση του πρώτου εδαφίου του άρθρου 1.

48. Αδιαμφισβήτητα, ο αιτών στερήθηκε της ιδιοκτησίας του σύμφωνα με τις διατάξεις του υπ' αριθμ. 797/1971 διατάγματος με σκοπό την κατασκευή ραντάρ που θα εξυπηρετούσε το διεθνές αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης και η απαλλοτρίωση επιδίωκε άρα ένα νόμιμο σκοπό δημόσιας ωφέλειας.

49. Ωστόσο, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι εν λόγω απαλλοτρίωση αποφασίστηκε στις 3 Νοεμβρίου 1997 και ότι ο αιτών κατέθεσε τους τίτλους του με σκοπό την αναγνώριση της ιδιότητας του ιδιοκτήτη του απαλλοτριωμένου οικοπέδου στις 16 Φεβρουαρίου 1998. Όταν το Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης προσδιόρισε την αποζημίωση, στις 9 Ιουνίου 1999, αυτή η διαδικασία αναγνώρισης δεν είχε ακόμα ξεκινήσει. Στις 6 Απριλίου 2000, η Εταιρεία Ακίνητης Περιουσίας του Κράτους, κατόπιν αιτήσεως του αιτούντος, τον ενημέρωσε ότι η τοπογραφική κατάσταση του οικοπέδου δεν είχε ακόμα λάβει χώρα. Στις 29 Μαρτίου 2001, η εταιρεία ολοκλήρωσε τον φάκελο και τον έστειλε στο πολυμελές

πρωτοδικείο το οποίο αποφάνθηκε επί της ιδιότητας του ιδιοκτήτη του αιτούντος στις 19 Σεπτεμβρίου 2001. Το Δικαστήριο δεν ξεχνά ότι την εν λόγω ημερομηνία η παρούσα αίτηση είχε ήδη κηρυχθεί δεκτή από το Δικαστήριο.

50. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι λόγω ανυπαρξίας κτηματολογίου στην περιοχή αυτή της Ελλάδος οι αρχές δεν είχαν την δυνατότητα να διασαφηνίσουν άμεσα το θέμα της ενδεχόμενης ύπαρξης δικαιωμάτων ιδιοκτησίας του Κράτους επί του επίδικου οικοπέδου. Έτσι έπρεπε να προσφύγουν στην πολύπλοκη διαδικασία που προβλέπεται για το σκοπό αυτό από το υπ' αριθμ. 797/1971 διάταγμα. Επιπλέον, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το άρθρο 17 παρ. 2 του Συντάγματος αναφέρει ότι «Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριωμένο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης.»

51. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η μη εύστοχη χρήση αυτής της διαδικασίας αναγνώρισης δικαιούχου αποζημίωσης μπορεί να επιφέρει καταστάσεις μη συμβατές με το άρθρο 17 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 1 του πρωτοκόλλου Νο 1 της Σύμβασης. Στην απόφαση Τσιρικάκη κατά Ελλάδος (της 17^{ης} Ιανουαρίου 2002, υπ' αριθμ. 46355/99), το Δικαστήριο διαπίστωσε μία παραβίαση του άρθρου 1 στηριζόμενη κυρίως στην

υπερβολικά μακροχρόνια διαδικασία. Ακόμα και αν δεν είναι αληθές ότι η διάρκεια των διαδικασιών ήταν ταυτόσημη δεν παύει να ισχύει ότι ο αιτών ζήτησε επανειλημμένως από την Εταιρεία Ακίνητης Περιουσίας του Κράτους να επιταχύνει την διαδικασία και επίσης κατέθεσε στο Συμβούλιο Επικρατείας μία αίτηση ακυρώσεως για παράλειψη ενεργειών της διοίκησης.

52. Υπό αυτές τας συνθήκας, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο αιτών έπρεπε να υποστεί ένα ειδικό και υπερβολικό βάρος το οποίο διέρρηξε την απόλυτη ισορροπία που έπρεπε να επικρατεί μεταξύ αφενός τις απαιτήσεις του γενικού συμφέροντος και αφετέρου την προάσπιση του δικαιώματος σεβασμού της περιουσίας.

53. Το Δικαστήριο καταλήγει άρα ότι το άρθρο 1 του πρωτοκόλλου Νο 1 παραβιάστηκε στην παρούσα υπόθεση.

54. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,
«Αν το Δικαστήριο θεωρήσει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνο εξαφάνιση των συνεπειών αυτής της παραβίασης, το Δικαστήριο χορηγεί στο ζημιωθέν μέρος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

55. Για υλική ζημία, ο αιτών ζητά το ποσό των 18.433.867 δραχμών που αντιστοιχεί στους τόκους τριών ετών και επτά μηνών της αποζημίωσης των 85.738.920 δραχμών

που του χορήγησε το πολυμελές πρωτοδικείο. Ως ηθική βλάβη απαιτεί το ποσό των 8.600.000 δραχμών.

56. Η κυβέρνηση δεν εκφράζει την πρόθεσή της επί αυτών των αιτήσεων.

57. Όσον αφορά την υλική ζημία, το Δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να χορηγηθούν τόκοι για την περίοδο από την ημέρα έκδοσης της απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου που προσδιόρισε την αποζημίωση έως την ημέρα έκδοσης της απόφασης αναγνώρισης της ιδιότητας του δικαιούχου του αιτούντος, δηλαδή δύο έτη και τρεις μήνες. Του χορηγεί 34.000 ευρώ. Όσον αφορά την ηθική βλάβη, δικάζον ισότητα, το Δικαστήριο χορηγεί στον αιτούντα το ποσό των 10.000 ευρώ.

Β. Δικαστικά έξοδα

58. Ο αιτών ζητά 1.600.000 δραχμές για αμοιβή του δικηγόρου για τις διαδικασίες ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας.

59. Η κυβέρνηση δεν εκφράζει την πρόθεσή της επί της αίτησης αυτής.

60. Το Δικαστήριο δέχεται το σύνολο της αίτησης.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

61. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που διαθέτει το Δικαστήριο, το νόμιμο επιτόκιο που εφαρμοζόταν στην Ελλάδα την ημέρα υιοθέτησης της παρούσας απόφασης ήταν 6% ετησίως.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του πρωτοκόλλου Νο 1.

2. Αποφαίνεται ότι

α) το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλλει στον αιτούντα, εντός τριών μηνών από την ημέρα που η απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ. 2 της Σύμβασης, τα παρακάτω ποσά πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος :

ι. 34.000 ευρώ (τριάντα τέσσερις χιλιάδες ευρώ) ως υλική ζημία

ιι. 10.000 ευρώ (δέκα χιλιάδες ευρώ) ως ηθική βλάβη

ιιι. 4.700 ευρώ (τέσσερις χιλιάδες επτακόσια ευρώ) για δικαστικά έξοδα.

β) τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν από το απλό επιτόκιο 6% ετησίως από την λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι εξοφλήσεως.

3. Απορρίπτει την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για τα περαιτέρω.

Συντάχθηκε στη γαλλική στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 11 Απριλίου 2002 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού.

Υπογραφή του γραμματέα : Erik FRIBERGH

Υπογραφή της προέδρου : Françoise TULKENS

Επίσημη μετάφραση από επικυρωμένο αντίγραφο εκδοθέν στο Στρασβούργο στις 16/05/2002.

Η μεταφράστρια : Β. Αθανασοπούλου

Αθήνα, 21/08/2002.